СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 39. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 18 ЛЮТОГО 1948 No. 39. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, FEBRUARY 18, 1948 VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ХОЧУТЬ ЗЛУЧИТИ ВСЮ ЦИВІЛЬНУ ДОПОМОГУ ДЛЯ ЕВРОПИ ПРИ ПЛЯНІ МАРШАЛА

Вашингтон, 16 лютого. — У конгресі появився рух, щоб усі діяння цивільних комітетів для допомоги Европі зосередити під управою Адміністратора Програми для Видужання Европи. Впливові члени палати репрезентантів, між ними й предсідник комісії закордонних справ Чарлз М. Ітон, переговорював з департаментом стейту і предсідником сенатської комісії закордонних справ Артуром Г. Ванденберґом, щоб цивільну допомогу для Німеччини, Трієсту, Китаю й Японії зкоординувати під доглядом згаданого Адміністратора. Цей плян підтримує теж конгресмен Крисчієн Гертер, якого імя згадувано як кандидата на Адміністратора Пляну Маршала. Така централізація може причинитися до видатности праці цивільних допомогових організацій, тому ініціятори не надіються опозиції в конгресі проти цеї думки.

ЗА СТАРЕЧУ ПЕНСІЮ ДЛЯ ВСІХ, ХТО ПРАЦЮЄ

Вашингтон. — Конгресмен Роберт В. Кін, республиканець з Ню Джерзі, зголосив законопроєкт, щоб поширити суспільне обезпечення на всіх людей, що працюють і признати їм право до старечої пенсії. Законопроєктом не обняті лише різного роду прилюдні урядовці, священики і залізничники тому, що вони мають свої пенсійні фонди. Надіються, що президент Труман вишле до конгресу своє домагання в цій справі, бо він заповів поширення суспільного забезпечення в своїй промові при отворенні конгресу.

СТАЛЕВА ЮНІЯ ВІДРІКАЄТЬСЯ СТРАЙКУ

Питсбурґ. — Филип Морей, предсідник юнії сталевих робітників, головної юнії, що входить в склад Конгресу Промислових Організацій, заповів, що він не викличе страйку в квітні, коли прийде до переговорів за піднесення платні. Контракт юнії з підприємцями був заключений на два роки і він вигасає 30 квітня 1949 р.

СТЕЙТОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ З ФІЛІЯМИ

Олбені, Н. Й. — Комісія Стейтового Університету, доручає заснувати стейтову систему університетів з програмою чотиролітнього навчання. Університет має мати різні колеґії під своєю контролею, утримувані в різних околицях стейту. Будуть теж дворічні університетські курси. На початок комісія домагається признання в бюджеті фондів на цю ціль у висоті $125,000,000.

ГАЗЕТА ЦО ТЕЛЕВІЗІЇ

Ню Йорк. — Видавництво щоденника Ню Йорк Таймс почало пересилати по телевізії при допомозі радія чотири сторінки своєї газети в обємі одної четвертини свого формату. У цій повітряній газеті поміщені були вчора головні новинки. Радієва газета пишеться окремо на машинці до писання перед висиланням у світ.

ФОРМАНИ НЕ МОЖУТЬ ОРГАНІЗУВАТИ СВОЇХ ЮНІЙ

Вашингтон. — Засадниче рішення видав Верховний Суд Злучених Держав в справі організації наставників над робітниками в робітничі юнії, а це що вони не належать до звичайних наємців-робітників, а до представників підприємств. Верховний Суд не видав в цій справі рішення на письмі, а потвердив лише рішення федерального апеляційного суду, виданого в справі скарги, внесеної юнією форманів проти постанови закону Тефта-Гартлія, який саме забороняє такі юнії. На такому становищі станула теж Краєва Рада Робітничих Відносин, яка порадила форманам зрезиґнувати з членства в юнії.

ПОЛІЦІЇ ВІЛЬНО ЗАГЛЯДАТИ ЧЕРЕЗ ВІКОНЦЕ ПОНАД ДВЕРМИ

Вашингтон. — Хоч це не поджентелменськи, одначе конституційне, заглядати до кімнати через горішнє віконце понад дверми, коли це робить поліція без окремого судового дозволу. Таке рішення видав апеляційний федеральний суд при вирішуванні відклику Ирла Мак Доналда від присуду першої інстанції в справі неправної лотерії. Одначе недавно Верховний Суд видав був рішення, що неконституційним є для поліції вламуватися насильно до готелевої кімнати, де є жінка, хоч з кімнати розносився запах опіюму.

ДЕПОРТУЮТЬ ПРОВІДНИКА МОРСЬКОЇ ЮНІЇ, СМИТА

Ню Йорк. — Основник морської юнії, нігер Фердинанд С. Смит, попав під арешт для депортації тому, що він є комуніст і британський громадянин. Він був головним противником некомуністичного предсідника морської юнії, Джозефа Корена.

СУД ПІДТРИМУЄ ПРИСУД ЗА НЕПОСЛУХ КОНГРЕСОВІ

Вашинґтон. — Верховний Суд відмовився судити Леона Джозефсона за його непослух конгресовій комісії для Неамериканських Діянь, яка засудила його на один рік тюрми і $1,000 грошевої кари за відмову зізнань. Джозефсон під час переслухання твердив, що конгресова комісія є неконституційна й тому відкликався до Верховного Суду. Відмова Верховного Суду відноситься до всіх інших подібних випадків.

ЗА КОНТРОЛЮ НАД КОМІРНИМ ЩЕ НА ОДИН РІК

Вашинґтон. — Сенатська банкова комісія ухвалила продовжити федеральну контролю над чиншами ще на один рік, тобто до кінця квітня 1949 р. після того, як Верховний Суд признав закон про контролю чиншів конституційним.

Президент взиває арабів діяти стримано в справі Палестини

Вашингтон, 16. лютого. — Президент Труман вислав особистий зазив до арабських [illegible]ків, щоб вони поводилися стримано в справі Палестини і не допустили до поширення замішання на Середньому Сході. Таку оповістку оприлюднено з Білого Дом[у], одначе ні Білий Дім ні департамент стейту не виявили, до кого саме були вислані листи. Звісно лише, що один лист пішов до Ібна Савд, короля Савді Арабії. Оповістку з Білого Дому оприлюднено тому, що кореспонденти поставили запит, чи це правда, що президент вислав листа до Ібна Савд. Обережність в поведінці Білого Дому й департаменту стейту вказує, як далеко теперішній уряд стурбований подіями в Палестині, а головно загрозою хаосу з хвилиною відтягнення британських військ з того краю.

ПРЕЗИДЕНТ НАЗИВАЄ КОМУНІСТІВ ПО ІМЕНІ ЯК НЕБЕЗПЕКУ В ГРЕЦІЇ.

Вашинґтон. — Пересилаючи конгресові звіт з орудування фондами, ухваленими минулого року на допомогу Греції й Туреччині, президент заявив, що ці фонди були вжиті на непродуктивні цілі, бо на поборювання партизанів і на втримування біженців, замісць ужити їх на розбудову країни. При цій нагоді президент перший раз залишив слова „тоталітаризм", а назвав по імені комуністів, як загрозу миру через їх вмішування в справи Греції. Він ужив цього слова 5 разів у звіті для конгресу. Президент заповідає, що з покінченням теперішньої допомоги для Греції з кінцем червня конгрес мусить ухвалити нові фонди, бо Америка не може бути пасивною під час ворожої інтервенції в Греції.

ЗЛУКА КРАЇН ОБНЯТИХ ПЛЯНОМ МАРШАЛА КОНЕЧНА ДЛЯ ОБОРОНИ — ДУМКА БАРУКА.

Ню Йорк. — Европейські держави, які співпрацюють з Програмою для Видужання Европи на підставі Пляну Маршала повинні створити оборонний союз проти агресії, а Злучені Держави повинні прилучитися туди, щоб прийти їм з допомогою — таку думку виявив звісний мислитель Бернард М. Барук на зїзді посадників 250 найбільших американських міст. Він привязує великі надії до Пляну Маршала, одначе під умовою, що самі европейські держави стануть помагати собі самим. Він не вірить, щоб народи Европи могли станути до творчої праці так довго, як довго їм грозить небезпека війни.

ПОМЕРЛА ВІРА КАНДИБОВА

Дня 5-го січня в столиці Чехословаччини, в Празі, померла після важкої недуги Віра Кандибова, дружина покійного поета Олександра Кандиби-Олеся. В похоронах, що відбулися 10-го січня, взяла участь майже вся місцева українська колонія. Було багато вінків. Покійну похоронено в гробниці її мужа О. Олеся на Ольшанському кладовищі.

ТОРГОВЕЛЬНА ДОПОМОГА ДЛЯ ВІДСТАЛИХ НАЦІЙ.

Гавана, на острові Куба, 16. лютого. — Міжнародна Торговельна Організація, яка тут зібрана на нарадах впродовж цілого місяця, прийшла до висновку, що треба прийти з економічною допомогою відсталим державам. З такою думкою вийшла повна Комісія Економічного Розвитку, у якій є репрезентовані всі 48 країн, що беруть участь в нарадах. Ця пропозиція потребує ще потвердження повної конференції, одначе це вважається лише за формальність з огляду на одноголосну ухвалу в комісії. Ухвала вважається перемогою в користь малих держав Півд. Америки, Серед. і Далекого Сходу.

ПАРИЖ ВИБРАНИЙ МІСЦЕМ ЧЕРГОВОЇ СЕСІЇ О.Д.

Лейк Соксес, Н. Й., 16. лютого. — Доданий генеральному секретареві О.Д. Тригве Лі дорадчий комітет з представників 9 країн вибрав сьогодні одноголосно столицю Франції, Париж, на місце сесії Загального Зібрання О.Д. в 1948 році, беручи до уваги найбільш пригожу економічну і політичну обстановку. Сесія відбудеться в Шалетському Палаці, побудованому девять років тому на місці колишнього Трокадеро. Рішення відбути чергову сесію в Европі винесено на минулорічній сесії Загального Зібрання і вже тоді Париж вважалося за найкращого кандидата.

ПРИЇЖДЖАЄ КОРАБЕЛЬ ЗІ СКИТАЛЬНИКАМИ

На пятницю, 20-го лютого, заповіджений приїзд до Ню Йорку пароплава „Марін Тайґер", що везе 630 подорожних, головно переселенців з таборів ДіПі з Німеччини.

Повінь советської брехні у відповідь на американські документи

Москва, 16. лютого. (ЮП). — Після трьох тижнів „надуми" Москва почала відповідати на проголошені американським департаментом стейту таємні документи націстрсько-большевицької змови проти миру і людства. Офіціяльне советське Інформаційне Бюро сьогодні випустило дальшу серію „відповідей", завданням яких мало б бути виправдання советсько-націстської змови, бо, мовляв, большевикам грозила змова західних демократій з Гітлером. Своїх тверджень большевики не піддержують документами і видвигають виключно пустословні здогади. Сьогодні большевики твердять, що член американського посольства в Берні в Швайцарії, Ален В. Долес, в 1943 році „на безпосереднє доручення з Білого Дому переговорював з німцями в справі сепаратного миру. Долес, що вчора ввечорі приїхав до Ню Йорку, заявив, що все це є „безглуздою большевицькою видумкою та що большевики і тим разом повністю користуються випробуваною націстсько-большевицькою тактикою, щоби при допомозі брехнів і видумок вибілювати свої злочини". Згідно з большевицьким твердженням подібні переговори про сепаратний мир він від імені Британії в 1941 році Макс Айткін з німецькими представниками в Португалії. Айткін, син британського пресового магната, лорда Біверброка, сьогодні заявив, що власне в тому самому часі він служив при британській авіяції в Англії. Такі самі і подібні докази на большевицьку брехню видвигнено теж щодо інших тверджень.

СУПЕРЕЧНОСТІ В СОВЄТСЬКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ.

Вашингтон. — Останнє видання Інформаційного Бюлетеня советської амбасади високо підносить заслуги для советської музики Арама Хачатуріяна саме тоді, коли Центральний Комітет Комуністичної Партії в Москві ухвалив резолюцію з натавруванням Хачатуріяна, Шостаковіча, Прокопієнка й чотирьох інших музик і композиторів за їхнє „буржуазне наставлення".

ЗАКРІПЛЕННЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ШПИГУНСЬКОЇ СИСТЕМИ В ПОЛЬЩІ.

Варшава, 16. лютого. — Варшавська радіовисильня передала сьогодні рішення уряду про встановлення „домашніх комітетів" в житлових будинках по всіх польських містах. Завданням цих шпигунських комітетів буде пильний нагляд над способом життя та за рухами кожного з мешканців дому, щоби в той спосіб вести боротьбу проти „анти-соціяльних елементів".

НОВИЙ КАНДИДАТ НА ІРЛЯНДСЬКОГО ПРЕМІЄРА.

Дублін, Ірляндія, 16. лютого. — Дублінського адв. Джана Костельо іменовано сьогодні коаліційним кандидатом на пост премієра, що його від 16 років без перерви занімав Імон де Валера.

РЕМОНТ ДРУКАРНІ „СВОБОДИ" ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

В останніх днях трапились знову деякі неточності у нормальному випуску „Свободи". Вони, як і попередні в останніх тижнях, були спричинені продовжуваним ще ремонтом друкарні. Велика нова друкарська преса вже заінстальована й на ній „Свобода" друкується. Проте, час до часу потрібні ще деякі поправки, що хвилево переривають друкарську роботу, як це трапилось зі „Свободою" з 17-го лютого. Остаточне закінчення інсталяцій та ремонту буде проголошене і до того часу прохаємо здержатись від запитів і рекламацій. Інше діло, що деякі неточності можуть мати свою причину теж на пошті та в доставі на місцях.

Адміністрація „Свободи".

ТІЛЬКИ АРМІЯ МОЖЕ ПЕРЕВЕСТИ ПОДІЛ ПАЛЕСТИНИ

ПАЛЕСТИНСЬКА КОМІСІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ЗАХОДІВ ПРОТИ ПРОЛИВУ КРОВИ

Лейк Соксес, Н. Й., 16 лютого. Палестинська Комісія О.Д. предложила сьогодні Раді Безпеки довгоочікуваний звіт, в якому стверджує, що вона не може виконати рішення Загального Зібрання О.Д. щодо поділу країни на жидівську і арабську держави, якщо їй не буде поставлена до розпорядження „відповідна військова сила". В прийнятому одноголосно всіма членами звіті Комісія взиває Раду Безпеки до „негайної акції", заявляючи, що тільки збройна сила може допомогти їй виконати положене на неї завдання щодо поділу. По думці Комісії в Палестині настане „період безконтрольної і поширеної боротьби та кровопролиття", як тільки цю країну залишить британська залога. В звіті дальше стверджується, що в цілу справу сильно вмішаний авторітет і сила Обєднаних Держав і тому Рада Безпеки мусить негайно рішитися і або створити і вислати туди свою збройну силу, або взагалі зрезиґнувати в пляну поділу. Стверджуючи, що араби в Палестині і поза нею намагаються силою змінити плян поділу, Комісія в заключенні свого звідомлення висловлює погляд, що „на випадок, якщоб сила, або загроза ужиття сили мали успішно протиставитися волі Обєднаних Держав, це був би встановлений однаково небезпечний, як і трагічний прецеденс".

Сьогодні в колах ОД кружляли непотверджені вістки, що Злучені Держави готові перебрати на себе ініціятиву створення міжнародної армії та дати до неї свій відповідний вклад.

МАДЯРИ ЗАСУДИЛИ АМЕРИКАНКУ

Будапешт, 16 лютого. Мадярський суд засудив сьогодні на піврічну кару тюрми американку Єлисавету Пеллос. Її покарано за те, що не зголосила поліції про здогадну підривну роботу противників теперішнього комуністичного режіму.

БОЛЬШЕВИКИ ЗРАБУВАЛИ 3,000 АВСТРІЙСЬКИХ ВАГОНІВ

Відень, 16 лютого. Совєтське військове управління вивезло сьогодні з Австрії 3,000 вантажних залізничих вагонів та домагається, щоб австрійці собі їх відкупили.

АРЕШТОВАНО 9 ЗМОВНИКІВ З АТЕНТАТУ НА ҐАНДІ

Бамбей, Індія, 16 лютого. Індійські власті сьогодні повідомили про арешт всіх 9 змовників, безпосередньо вмішаних в справу вбивства гіндуського провідника, Магатми Ґанді. Усі вони станують перед судом.

СТРАЙКОВА ПОРАЗКА КОМУНІСТІВ В БЕЛЬГІЇ

Брюсель, 16 лютого. Не зважаючи на всі намагання комуністичних аґітаторів, бельгійські робітники газових і електричних заводів послухали заклику уряду і вернулися сьогодні до праці. Комуністи намагаються ще викликати страйк робітників транпорту.

ВІДЛОЖЕНО КОНФЕРЕНЦІЮ В СПРАВІ НІМЕЧЧИНИ

Лондон, 16 лютого. Американсько - британсько - французька конференція в справі західних зон Німеччини, яка мала початися сьогодні, була відложена до найблищого понеділка, щоб дати час американському амбасадорові Л. В. Доґлесові вернутися з Вашинґтону. Доґлес очолюватиме американську делеґацію.

„ПУСТИЛИ НА ЧОТИРИ ВІТРИ ДОГОВОРИ В ЯЛТІ І ПОТСДАМІ" — ТВЕРДИТЬ МОСКВА

Москва, 16 лютого. У звязку з американсько-британсько-французькою конференцією в справі Німеччини, проти якої Москва вислала офіціяльні протестаційні ноти до трьох заінтересованих урядів, партійна „Правда" сьогодні ще стверджує, що цею конференцією Америка і Британія остаточно ліквідують Раду міністрів закордонних справ чотирьох великодержав. „Американські і британські дипломати пустили на чотири вітри історичні рішення конференцій в Ялті і Потсдамі" — жаліється „Правда".

ПОЧАЛАСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ СОВЄТСЬКИХ САТЕЛІТІВ В ПРАЗІ

Прага, 17 лютого. Чехословацький міністер закордонних справ вчора повідомив по радіо, що сьогодні тут почнеться конференція міністрів закордонних справ Чехословаччини, Польщі і Югославії. Предметом нарад буде „нова загроза, яка паростає для цих країн збоку Німеччини". В конференції візьмуть участь голови військових місій згаданих країн в Берліні та численні закордонні представники.

БРИТАНСЬКІ РОБІТНИКИ ПІДДЕРЖУЮТЬ ПРОПОЗИЦІЮ „ЗАМОРОЖЕННЯ" ПЛАТНІ

Лондон, 16 лютого. „Крізовий комітет" Конгресу Британських Професійних Спілок рішив на сьогоднішньому засіданні піддержати пропозицію уряду щодо хвилевого „заморожения" заробітних платень і тим піддержав загальну боротьбу нації проти господарської кризи. Пропозиція буде ще предметом нарад самого Конгресу Профспілок.

ГРЕЦЬКІ ПАРТИЗАНИ СКЛАДАЮТЬ ЗБРОЮ

Атени, 16 лютого. Відділи стаціонованої в Сальоніці грецької 3-ої Армії продовжують погоню за комуністичними партизанами в північних областях країни. Щораз більше партизанів починає складати зброю і тільки протягом вчорашнього дня здалось урядовим військам 71 большевиків.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30. 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:	
Поодиноке число три центи.	
На рік	$7.00
На пів року	$3.75
На три місяці	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:	
На рік	$10.00
На пів року	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською Частиною):	
На рік	$2.50
На пів року	$1.50

SUBSCRIPTION RATES:	
Three cents a copy.	
One year	$7.00
Six months	$3.75
Three months	$2.00
Foreign and Jersey City Rates:	
One year	$10.00
Six months	$5.25
Three months	$ 2.75
Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
One year	$2.50
Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY 3. N. J.

ШКОДИТЬ КРЕМЛЕВІ, А НЕ ЗЛУЧЕНИМ ДЕРЖАВАМ!

Проголошення департаментом стейту документів спілки Гітлєра зі Сталіном стрінулось зі загальним одобренням, як не брати під увагу комуністичних голосів. Таке проголошення було вже давно потрібним з чисто американського інтересу, бо пропаганда явних та тайних комуністів внесла велику баламуту в цю справу. Та як довго заважувала в Америці думка, що треба Кремлеві за всяку ціну уступати та його нічим не дразнити, не було навіть надії, щоби такі документи могли тут появитись. Сталося це можливим щойно тоді, коли Москва перебрала у своїй „холодній війні" усяку мірку, а большевицькі брехні, звернені проти Злучених Держав, озлобили американський нарід до краю. Це й заставило вже сам вашингтонський уряд зачати подавати американському народові правду про Совєти.

Здавалося б, справа ясна, а акція доцільна. Та, як видно, не для усіх, бо от Волтер Липмен, відомий колумніст називає поступок департаменту стейту нерозумним і „злою пропагандою". Пише, що ця пропаганда пошкодить більше Злученим Державам, ніж Росії. Можна ж було надіятись, пише Липмен, що Кремль зачне проголошувати свої документи, ним вибрані, які будуть відноситись до часів зперед 1939 року, на підставі яких буде доказувати свого роду спілку Злучених Держав, Британії та Франції з Гітлєром, а проти Росії. Буде отже так, що ні в одному випадку, ні в другому, не буде обєктивної правди, бо Злучені Держави, пише Липмен, повибирали спеціяльні документи, а Совєти зробили те саме. Зате вийде на верх, що тут усі винуваті, та що справа ідеологій не відграє між потугами на ділі великої ролі, коли вони намагаються обороняти це, що вважають своїми життєвими інтересами.

З цього, пише Липмен, скористають німці й витягнуть цю консеквенцію, що лихо з Гітлєром у тому, що він програв війну, а програв тому, що зірвав союз з Росією і пішов проти неї війною. Тому зачнуть тепер цю помилку направляти, входячи в союз з Росією в переконанні, що таким способом врятують цілу Німеччину.

Заки будуть проголошені всі документи, звязані з Другою Світовою Війною, минуть десятки років. Та Липмен доражджує ждати. Але, чи навіть як їх тоді проголосили б, уже була б гарантія, що тоді вчені знайдуть „обєктивну правду"? Те, що проголосив департамемнт стейту, пише Липмен, не є для европейців ніякою новістю, бо всім відома спілка Сталіна з Гітлєром. Так у чому ж шкода? Та ж Кремль цілком певно не застановлявся б навіть хвилину, коли б мав такі закиди проти Злучених Держав і був би вже їх давно проголосив! Це, що Кремль тепер проголошує та що має бути обвинуваченням Злучених Держав, Британії та Франції, є прямо смішним у порівнанню з фактами і документами, що їх проголосив департамент стейту про спілку Сталіна з Гітлєром.

Липмен ніби стоїть на сторожі інтересів Злучених Держав і тому клейнить департамент стейту за нерозумну пропаганду. Та на ділі він сам нерозумно поступає. Його критика є тільки ще одним його намаганням рятувати за всяку ціну „вічну дружбу" між Злученими Державами і Росією.

Розбудова шляхів.

Перед двома тижнями президент Труман зажадав від конгресу ухвалення з федеральних фондів суми пів більйона долярів на розбудову шляхів, яка має бути переведена до 1951 р. Саму будову континентальних шляхів ведуть поодинокі стейти, одначе вона йде в порозумінні з федеральним урядом. Тому, що не всі стейти можуть подолати велетенській програмі, федеральний уряд мусить прийти їм з відповідною допомогою.

Аргументи в письмі президента до конгресу є такі:

Останніми роками побудова мурованих шляхів не йшла впарі зо зростом руху. Коли прийшла війна, програму побудови нових доріг треба було перервати, а зосередити увагу на наглі потреби. Будову доріг спинено, а бизнес від 1940 р. зріс на 50 відсотків. Тепер їздить земними шляхами 3,000,000 авт більше ніж їх було перед вибухом війни, а довжина й якість шляхів зростає дуже поволи. Деякі околиці країни просто недоступні для бизнесу, отже федеральний уряд мусить прийти з фінансовою допомогою і то швидко, бо наростають нові потреби.

З історії Америки відомі велетенські подвиги приватних підприємств у розбудові комунікацій, а до них належать залізничі підприємства. На роки 1830—1910 припадає найбільший розквіт залізничого будівництва, в якому вславилися такі підприємства, як Балтимор енд Огайо, Пенсилвенія, Ню Йорк Сентрал, Санта Фі і сотки інших. Час залізничого будівництва на далекі простори минає, а на його місце приходить повітряне летунство. Одначе для конечного континентального руху мусять бути розбудовані щораз вигідніші шляхи, коли авто стало доступним возом для пересічного американського жителя, а вантажне авто засобом перевозу продуктів для найменшого бизнесовця.

Попри оці, так би сказати, бизнесові цілі при побудові нових шляхів треба мати на увазі далекосяглі цілі, про які пересічний громадянин не думає, а які мусить плянувати відповідальна національна влада. Це є шляхи стратегічні й шляхи на випадок конечности. До таких конечностей належить, наприклад, перекинення населення з великих середовищ при вибуху війни. Відповідальні чинники в уряді не можуть здати населення на ласку ворожих военних літаків, які можуть упродовж кількох годин перемінити в руїну такі велетенські середовища, як Ню Йорк, Питсбург, Ст. Луїс, Шікаго, Дітройт, Клівленд, Лос Анджелес, Сан Франсиско й т. п.

Одначе не зважаючи на таку военну конечність, побудова нових шляхів це проста життєва конечність. Коли б її спинити, теперішня Америка перестала б бути собою, а попала б у стан, в якому находяться інші нерозвинені країни Америки. Про це говорено доволі широко на річному зїзді Стоваришеневих Генеральних Контракторів Америки в місті Даллас, у Тексасі з початком лютого. Там теж складено загальні пляни розбудови континентальних шляхів, званих „гайвей", а крім цього ще експресових шляхів на далеку віддаль, званих „супер-гайвей". Як зразок таких шляхів згадують безпосереднє получення Ню Йорку й Джерзі Сити з містом Даллас, а будова такого „супергайвею" триватиме 15 років.

Питання вийде, який інтерес має далекий стейт Тексас з Ню Йорком чи з Джерзі Сити? Загально говориться, що Ню Йорк з передмістями представляє собою десяту частину американського населення й тому на виживлення цього людського муравлища працює майже ціла решта Америки. Минулого року оприлюднено плян побудови, харчового двірця між Джерзі Сити й Нюарком коштом 25 мільйонів долярів. Отже зовсім зрозуміле, чому важний шлях з Ню Йорку в найдальші кінці Злучених Держав. Досі загально знаний супергайвей є так званий „Пенсилвенійський Турнпайк", який іде просто з Гарисбурга до Питсбурга. Інші подібні вже упляновані експресові дороги, це такі: Ню Йорк-Бофало; Дітройт-Шікаго; Лос Анджелес-Сан Фрасиско; Оклагома Сити-Тулса.

Головна ціль менших експресових доріг є перевіз життєвих продуктів до великих осередків, а це знову причиниться до розвитку фармерського життя. На підставі федеральної програми розбудови шляхів федеральний уряд дає якусь допомогу при стейтових будовах. Допомога не є всюди однакова, бо залежна від спроможности стейту та від густоти населення околиць, через які йдуть дороги. У Тексасі, де є великі пустинні простори, а мало населення, там покриває уряд 50% видатків, а в таких стейтах, як Ню Йорк та інших на сході, причинок виносить одну третю частину.

Загальна довжина плянованих шляхів ще докладно не знана, одначе яких 2,000 підприємств, які вже зайняті будовою нових шляхів, кажуть загально, що довжина є задивляюча. Вони кажуть, що коли б так кожен стейт будував лише тільки нових шляхів, кільки їх потрібно для нормального розвитку господарства і для заспокоєння нормальних потреб, то вони мали б роботи на повних 20 років. Попереднього року підприємці дістали від стейтів контракти на будову доріг з видатками на 900 мільйонів, а це значить на 150 мільйонів більше ніж в році 1946. Коли б узяти кошти видані на будови в р. 1946, то за них в 1947 році можна б збудувати шляхів довжини 25,000 миль. Одначе загально говорять, що теперішні кошти побудови зросли, отже не можна знати, яка довжина шляхів буде в 1948 р. Та всетаки загальні кошти обраховують на більйон долярів, а рух при будові вже тепер виглядає більший ніж попереднього року.

Діяльність уряду й підприємців це лише показчик, що щось діється і щось підготовляється в Америці. Як колись римська держава вславилася була будовою шляхів для втримання контакту столиці з найдальшими провінціями, так тепер будова американських експресових шляхів в Америці може бути признакою плянованої велетенської експанзії нації.

Жебрача доля

Проф. Жебрака вичистили за „чисту науку".

Наукова дискусія в цілому світі різниться від всякої іншої, насамперед політичної, головно тим, що в ній дискутанти повинні користуватися виключно строгими доказами та науковими аргументами. Тут рішає чорне по білому. Видвигаєш будьяке твердження — докажи його. „Мені здається", „я вірю" і т. п. тут не переконує, як теж не має переконливої сили піднесений голос, саме тільки пристрасне обстоювання будьякої тези, а вже всяку переконливу силу тратить там такий загально користуваний в інших дискусіях „аргумент", як пястук. Звичайно, на підставі одних доказаних тверджень можна видвигати інші і творити наукові теорії, але все мусить мати, як кажуть, голову і ноги. Наука мусить бути „чиста". Як сльоза.

Це є загально прийняті норми наукових дискусій в цілому світі, за вийнятком його „шостої частини" — Совєтського Союзу. Там найвищим науковим мірилом є „теорія марксизму-ленінізму", а найвижчим науковим авторитетом є Сталін. Цьому ніколи і в жодній справі аргументу не забракне і завжди з теорії марксизму-ленінізму. Кажеш, наприклад, що два а два є чотири, а Сталін каже, що пять. Якщо тебе це не переконує, то цілком певно переконає — наприклад — пляшка по лобі, як це було з маршалом Тімошенком в Тегерані. Тимсамим — теорії марксизму-ленінізму досі ще нікому не пощастило там заперечити, хоча пробувало вже багато. У висліді завжди їх заперечили, та ще й як. В найкращому разі десь далеко на відлюдді дають їм можність ще раз основно віддатись рефлексіям і медитаціям на тему марксистсько-ленінської теорії про „чисту науку". Подібний факт трапився в Совєтському Союзі теж перед кількома днями, тридцять років після „перемоги марксизму-ленінізму" у формі „сталінізму".

Кілька днів тому з Парижа повідомлено, що з посту президента Білоруської Академії Наук вичищено проф. Антона Р. Жебрака, відомого в світі совєтського вченого-ґенетика. Інше діло, що власне ґенетика, наука про закони розвитку і спадковости, належить до найбільш небезпечних в Совєтському Союзі, бо вона є одною з найголовніших баз матеріялістичної філософії. Очевидно, ґенетика в матеріялістичному розумінні.

В повідомленні з Парижа сказано, що Жебрака вичищено і на його місце президентом Білоруської Академії Наук призначено бувшого спеца по партійній програмі, Ніколая Івановіча Ґращенкова. Він тепер буде дбати, щоби в цій „Академії Наук" не було „чистої науки". У звязку з цею зміною Франк Адамс довідується з „поінформованих кол" деякі подробиці і їх передає в Ню Йорк Таймсі з 10-го лютого.

Вичищення Жебрака вважається за епілог в „науковому" конфлікті Вавілов - Лисенко, що вже призвів до смерти цего першого у „віддалених таборах" на Сибірі. Сама передісторія чистки Жебрака коротко така:

Проф. Жебрак допустився основної помилки, що надрукував свою наукову статтю в офіціяльному органі Американського Товариства для Розвитку Науки у виданні ще з 5. жовтня 1945 р. Це один гріх проти совєтської „чистої науки". Другий гріх, що Жебрак висловився критично про всемогучого директора Інституту Ґенетики в Совєтській Академії Наук, тов. Т. Д. Лисенка. У відповідь на це проф. І. Лаптєв написав в „Правді" статтю „Непатріотичний виступ під гаслом „наукової" критики", в якій м. і. сказано: „Жебрак, як совєтський вчений, повинен знати і розкривати клясове значення боротьби, що ведеться у звязку з проблемою ґенетики. Але він, засліплений буржуазними пересудами і в своєму низькопоклонстві буржуазній науці, прийняв погляд ворожого табору".

В дальшому вичислюванні гріхів Жебрака „Правда" пише: „Щоб задовольнити цей ворожий табор, Жебрак збезчестив представника російської науки в закордонному журналі, що спеціялізується в пониживанні совєтських вчених. Для Жебрака ще існує таке поняття як „чиста наука". Жебрак пише: „Разом з американськими вченими ми, що працюємо в цій самій ділянці науки в Росії, будуємо генеральну біологію на світову скалю".

Тут, власне, Жебрак поповнив найбільшу єресь у відношенні до марксистсько-ленінського православя. Бо як порядний совєтський пролетар сміє братися за будьяку спільну будову з американськими капіталістами. Це ж зрадництво. „Правда" обвинувачує проф. Жебрака, що він увійшов в спілку з „обскурантистами з реакційного капіталістичного табору", тоді як „правдивий совєтський вчений повинен бути надхнений животворним совєтським патріотизмом, духом совєтської національної гордости та будувати свою науку на едино правильній базі діялектичного матеріялізму".

На тому ще не кінець цеї, так сказати б, Жебрачої справи. Бо — як „Правда" твердить — „А. Жебрак ще збільшив свій непатріотичний акт особистою атакою на академіка Т. Д. Лисенка, свідомо перекручуючи виявлену йому Верховною Радою СССР почесть". Висновок: „Як же нікчемна є роля Жебрака, що поважився на радість реакціонарів цілого світу кинути неславу на свого вченого земляка на сторінках чужого журналу. Тільки людина, що цілком затратила смисл соціяльного обовязку, могла пуститися на такий крок".

Як іде про конфлікт між самими совєтськими біологами та про „ухили" совєтських вчених в ґенетиці, то він загострився головно в 1936 році, як Лисенко виступив зі запереченням клясичної теорії біологів Менделя і Моргана, тому, що вони не погоджуються з діялектичним матеріялізмом. Вивязалася дискусія, за якою з цікавістю слідкували вчені світу. При допомозі Кремля виграв Лисенко, а його противники програли не тільки в дискусії, але й в житті. Головний противник Лисенка, проф. Вавілов умер на засланні на Сибірі в 1942 році як „мученик за біологію". Ще не відомо, яка доля зустріне проф. Жебрака, але вона цілком певно незавидна. Справді Жебрача доля.

ВАЛЕРІЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ

„ТРЕТЯ РЕВОЛЮЦІЯ"

Оповідання

2)

Каганця поставили в кімнаті за шафою, щоб не видно було світла крізь віконниці. А не спав ніхто. Говорили пошепки, ступали навшпиньках. Господиня Марта Данилівна нервово посміхалася й улесливо питала Андрія Петровича, себе заспокоюючи:

— Та хіба ми буржуї? Вони теж розуміють, де буржуй. Гриша двадцять років служить...

Часом вона обурювалась на дружину:

— Чого ти мовчиш і ходиш? Ти душу мені виймаєш! Господи, що то за людина!

Колька вартував біля вікна, дивлячись крізь щілину, і вряди-годи урочисто промовляв:

— П'ятеро... з рушницями... Звернули за ріг...

Він почував себе прекрасно й вигідно, виконуючи цей обов'язок: всі до нього прислухалися й мама не гдирала його по дурному.

Раптом він гукнув:

— Троє! До нас! Уже на сходах!

Він не стримував своєї радости й бігав по хаті.

Цієї хвилини постукано. Колька метнувся відчиняти, але мати дала йому потиличника і пішла сама. Вона певна була, що повинна це сама зробити, як господиня, і її серце, крім смертельного жаху, мимоволі сповнялося покірним, ба радісним почуттям перед переможниками, що їх не судять.

Поєднавши всі сили, вона ласкаво, кокетуючи трохи, спитала:

— Хто там?

— Одчини. Махнівці, буржуйські звірі, — відмовив грубий голос.

Вона відімкнула, приговорюючи:

— Заходьте, заходьте! Колько, неси світло! Каганець у нас...

Вони недбало ввійшли, тягнучи свої рушниці — троє хлопців у кожушинках, у великих, болотом закаляних чоботях. Серед пітьми вони здавалися великі, волохаті. Спинившись на порозі кімнати, один вимовив голосно — а всім після шепотіння й обережних кроків здалося, що він гукнув:

— Світла, лямпу!

Він не хотів уступати до великої напівтемної кімнати, де каганець освітлював по кутах нерухомих людей.

Лямпа було № 20, з гасом, на свято впорядкована й прихована. Вона довго блимала, не запалюючись, розкидаючи по стінах миготливі плями. І відразу заясніла. Тоді махнівці заворушились і ввійшли до кімнати. Їхні обличчя були давно неголені, м'ясисті, і з них пашив спокій і сила села.

— Сідайте, сідайте... — Марта Данилівна тягла їм оббиті оксамитом крісла, красу свого мешкання.

— Їсти- — сказали.

Їм дали холодного кулішу, огірків, капусти. Вони глянули й один сказав:

— Оце! Ні, ви дайте нам того, що пани їдять.

— Які ми пани? От, дивіться, — Марта Данилівна сміялася, вдаючи здивовану, й показувала на ногах старі черевики.

— У городі всі пани; — впевнено відповів махнівець.

Гнітюча увага й нашорошеність панували в хаті. Лямпа № 20 весело пахкала, набираючи дедалі більшої сили й яскравости. Махнівці подзьобали з видимою неохотою капусту й закурили. Марта Данилівна з острахом почувала, як щораз більше тремтять її ноги, але посмішка й готовість служити не сходили з її потомленого, пристареного обличчя. Вона промовила:

— А ви, мабуть, зморилися... Воювати важко, можуть убити...

Кольці здавалося, що вони вже відходити мають, і він похопцем запитав:

— Ви не можете сказати, який батько Махно? Високий?

— А ти що, розведчик? — похмурно посміхнувся вузьколобий, з патлатим волоссям хлопець.

А мати вже потягла Кольку в куток і там термосила.

Андрій Петрович присунувся до них і запитав:

Ви з села?

— З села, — неохоче відповів патлач.

— Який у вас програм?

Махнівці перезирнулись.

— Такий програм, щоб знищожити панів.

— А потім?

— Як знищожим, — тоді побачим.

Розмова їм не подобалась, вони встали й узяли рушниці.

— Гроші миколаївські є — раптом спитав патлач.

— Миколаївські давно вже перевелися, — весело відповів Андрій Петрович.

— Ти, стерво панське, тобі кажу — давай гроші ! — гукнув махнівець і підніс рушницю.

Андрій Петрович глянув на нього й мимоволі стенувся — в очах селюкових, таких спокійних і похмурих допіру, зайнялася смертельна звіряча лють. Він відчув у цьому, на мить перетвореному погляді всю безоглядну ненавись села до пана і до всього, що панським здавалося: до піджака, до комірця, білої руки, до кам'янив будинків і цілого міста.

А Марта Данилівна, розпачливо скинувши руками, упала махнівцеві до ніг і оповила його чоботи:

— Ой, не вбивайте, — шепотіла вона, — не вбивайте, рідненькі... Немає миколаївських... Беріть усе, беріть...

— Давай, які є!

Їм дали купу рядянських, летлюрівських і денікінських папірців. Патлач поділив усе на три купки й роздав. Марта Данилівна сміялася, держучися рукою за груди:

— Спасибі... Беріть, пожалуста...

— Ми вас, сукиних синів, ще потрусимо, — байдуже промовив патлач, — ми кишки з вас повипускаємо. У вас де денікінців сховано? Покажуй кімнати!

Марта Дасилівна бубоніла:

— Тільки племінниця хвора, тільки...

Махнівці спинилися коло Ксани, що спала, розкинувши руки, оповита довгим волоссям своєї коси. Вони роздивлялися на її бліде витончене обличчя, де рвалилася незнана їм панська млость притомленої краси.

(Дальше буде).

Д-р Л. Мишуга.

Панамериканськo-українська допомога визвольним змаганням українського народу.

(Доклад, виголошений на нарадах Панамериканської Української Конференції в Ню Йорку).

6)

Акцію оборони України не розбивати, а обєднувати і скріпляти.

У нас, на американських континентах, хочемо пропагувати українські визвольні змагання правдиво, переконливо, з повагою і без партійної закраски, представляючи їх як боротьбу цілого українського народу. Щоб таке могло статись, треба нам тут таку акцію концентрувати, а не розбивати на різні конкуренційні осередки, які щоб зробити ще більший заколот, можливо представляти б ще й різні європейсько-емігрантські групи. Якби так сталось, то можна побоюватись, що тоді з нашою політичною акцією допомоги визвольним змаганням українського народу готово бути так як було з українськими музичними виступами в Европі перед американцями, а про що пише музичний критик Роман Савицький („Українська Трибуна", ч. 73, 1947) таке:

„Всі ми добре пригадуємо часи першої зустрічі з американською армією і всі памятаємо, скільки то негайно зробилось серед нашого співучого, граючого і танцюючого братства різних солістів, малих і більших ансамблів, які наввипередки старалися репрезентувати нашу музичну культуру перед зацікавленими чужинцями. І тільки один Бог знає, скільки тоді шкоди й лиха накоїлось і скільки втратилося, а все тільки тому, що кожний нашвидку складений ансамбль чи кожний нашвидку спечений соліст уважав, що якраз він є те, що може репрезентувати".

Яку ж тоді шкоду, скажемо, від себе, можуть нанести цілій українській справі нашвидку складені „політичні ансамблі", чи „політичні солісти", особливо, коли ці „солісти" чи „ансамблі" зачнуть прикривати свої виступи ще й різними фірмами з Европи, які голосять, що вони одинокі репрезентують українську визвольну боротьбу.

Це за важні справи, щоб тут на когось чи на якусь групу накидатись, когось неславити, відмовляти комусь щирости, патріотизму, тощо. Це не наша ціль і не наша метода праці. Підносимо це тільки у звязку з питанням, як нам дати звідси якнайсильнішу допомогу визвольним змаганням українського народу. Це, а ніщо інше нас тут обходить. Це є питання доцільности певної роботи, а не нападу на цю чи другу особу чи групу. Це проблема конечної потреби обєднання акції допомоги визвольним змаганням українського народу. Це проблема однозгідного вияву волі й думки усіх зорганізованих українців-некомуністів, що є проти тоталітаризмів і живуть на американських континентах. Це проблема спільного нашого інформаційного центру, який ми самі тут спільно створили б, контролювали і фінансували, щоб таким чином нашу допомогу визвольним змаганням українського народу скріпити і надати їй більшого авторитету перед громадянством і урядами наших країн.

Хто має промовляти і якою мовою?

З цею проблемою вяжеться ще одна важна справа, а саме: Кому ще найлегше доступити до тих чинників, на яких нам найбільше залежить у нашій акції допомоги визвольним змаганням України, а теж, якою мовою до них промовляти, щоб вони відчули потребу і охоту допомогти Україні стати вільною і самостійною.

Джеймс В. Анджел, професор економії на Колумбійськім Університеті, котрий часто виконує різні державні функції, звязані з нашою закордонною політикою та економією, пише в Ню Йорк Таймс Мегезин (9. листопада 1947), що в тих критичних часах, які світ переживає, Злучені Держави мусять дати світові змогу точно пізнати, що саме Америка обстоює і буде обстоювати, а що ні. Отже як першу і найважнійшу вимогу, пише він, Злучені Держави будуть ставити у своїй допомозі те, на чому побудована структура їх власної республики, себто демократію, бо „демократія" і „Америка" були, є і будуть одне й те саме. З цього виходить, пише професор, що: „В наших міжнародних діяннях, природно, ми будемо інстинктовно відноситись по приятельськи і симпатично до народів, які, по нашому віруванню, є демократичними". При цьому, пише Анджел, треба памятати, що демократичним народом є в американськім розумінню нарід, який визнає такі принципи: Влада, вибрана більшістю людей, яка дає доволі часто народові змогу висказатись, чи вона є дійсно далі волею більшости; свобідні, чесні й тайні вибори; широке право голосування; свобода слова, зокрема свобода критикувати тих, що є при владі. Знов „тайні політичні поліції" й потягання перед суд за т. зв. „політичні провини" є особливо важні, коли іде про оцінку влади, чи вона є демократичною. Вкінці забезпека кожної політичної, релігійної чи національної групи перед переслідуванням.

Не можна бути, каже проф. Анджел, пів-демократом, а треба бути демократом з цілої душі і з цілого серця. Совєти та їхні сателіти не тому не є демократичними, що вони прийняли комунізм, як економічну форму організації, але тому, що у них влада в руках меншини, яка здушує безпощадно опозицію і свободу мови.

З цього виходило б що нам треба в нашій акції допомоги визвольним змаганням українського народу далі голосити про Україну цю правду, що український нарід положив мільйони жертв і далі їх кладе в боротьбі за свою незалежність та за демократичні ідеали і демократичний лад. Тому теж цілими демократами, а не пів-демократами мусять бути теж і ці, що є на еміграції дзеркалом українського народу та його речником. Вони мусять розуміти, що американці чи англійці та французи добре приглядаються їм в Німеччині, як вони себе ведуть, що говорять і пишуть в книжках і газетах, якими методами себе організують і на яких засадах.

Тим не хочемо сказати, що нова українська еміграція в Европі не є демократичною, ні теж не маємо на думці творити „штучних демократів", щоб таким робом когось обманювати. Ми тільки хочемо вказати, що саме найкраще промовляє до демократичних переконань тих країн, у яких живемо, а які нині відграють рішальну ролю у світі. Ми тут свідомі цього, що ціла Европа переживала і ще далі переживає велику ідеологічну кризу. Тому не диво, що методи, питомі диктатурам, можна завважити ще й нині чи не серед усіх народів Европи; не могла ця загальна хвороба не залишити свого сліду і на українцях, зокрема на українській молоді. Та з неї треба вилікуватись цілковито тим народам, які хочуть здобувати симпатії демократій, зокрема збоку американських країн. Недемократична поведінка одної чи другої української групи в Европі може бути зарахована американцями чи британцями на конто цілого українського народу, а навіть впливати на рішення, чи і як помагати українській справі. Тому усім нам, які хочемо поза Україною помагати визвольним змаганням українського народу, треба поводитись в такий спосіб, щоб до нас могли мати довіря ці демократичні потуги, які, як надіємось, повинні б хоч тим разом оцінити справедливо великі жертви, які понесла Україна в боротьбі з варварськими диктатурами і тоталітаризмами та помогти їй здійснити своє право й стати свобідною і незалежною.

В гимні американських українців виявлюємо нашу готовість піти у бій „за світлий прапор Твій, за Тебе, Україно".

Поле бою американських українців — це гуманітарна, культурна, наукова, політично-інформативна акція в користь України. У цьому бою ми вже дещо здобули, але певно осягнемо куди більше, як будемо іти одною лавою як обєднана великою ідеєю сила, створена волею зорганізованих в американських країнах українців, їхніми засобами вдержувана і ними самими контрольована.

(Кінець).

Книга терпінь української інтелігенції на Соловках*)

„Здесь покоется прах Раба Божия Петра Кальнишевского, кошевого отамана некогда грозной Сечи Запорожской, сосланного в сею обитель по указу Ея Императорского Величества Императрицы Екатерины II на смирение. Смирился и почил іюля 26, 1803 года" — читаємо в споминах С. Підгайного цей напис на надгробній чавунній плиті останнього кошового Запорізької Січі... І там же напередодні ліквідації Соловецької вязниці 1936 року, виросла нова могила відомого нашого письменника Евгена Плужника.

А між ними лягли в холодну соловецьку землю сотки тисяч тих, що про них склали пісню вязні:

Спіть, невідомі,
Спіть, замучені,
Спіть у мохах, серед лісів,
Шумлять сосни соловецькі
Над могилами борців...

Півтора століття відбувається криваве дійство!

Найвищого звучання ця трагічна епопея досягла в жахливі 30-ті роки ц. ст., коли в соловецькому Кремлі зібрали весь квіт української інтелігенції... Колишній марксист — академік Матвій Яворський, суворий жовнір Української Національної Армії — Генадій Садовський, велетень літературної критики — Микола Зеров, наш географ зо світовою славою — академік Степан Рудницький, відомий політичний діяч — Олександер Шумський, титан національного театру — Лесь Курбас, „тільки поет" — Гео Шкурупій. А поруч з ними — ті наші культурні діячі, що „із прекрасного далека" захопилися большевизмом і подалися в совєтську „обітовану" землю — Антін Крушельницький і канадієць Мирослав Ірчан.

В цьому різнобарвному океані думок все прийшло до одного знаменника, а справа існування України без жадних посередників й опікунів знайшла своє яскраве визначення. „Мені здається", — говорить у книзі письменник Олекса Слісаренко, — „щоб людина стала чесною, порядною і відданою нашій справі, їй треба потрапити до цієї обителі. Саме в оцих снігах невилазних, нетрях, унерть набитих благородними кістками наших попередників, що під шелест сумних соловецьких сосен замучені, заснули тут вічним сном, тільки тут збуваємося наших забобонів і починаємо дивитися на справу українського буття по-справжньому"...

Другий вязень, колишній комендант військової залоги армії Головного Отамана С. Петлюри, Г. Садовський зазначує: „Я не злослива людина і все своє життя клав і кладу за нездолану, дружню, консолідовану, пройняту наскрізь щирістю й доброзичливістю ідею єднання нашого народу, нашої інтелігенції".

Умови соловецької катівні чітко окреслюють дедалі поглиблене різне відношення нашої інтелігенції до головного, большевицько - московського ворога. Комуністи-прислужники стаються свідомими патріотами, марксисти — антикомуністами, письменники (типу Григорія Епіка), переконавшись у совєтській брехні, палять твори, писані „во славу Чека" і шукають шляхів повороту до рідних берегів. Так, позапартійний професор, харківянин — Федір Пущенко, що знав цілий ряд европейських і східних мов, на запитання, якої він мови не знає, говорив: — „Знаю всі, крім російської". Ще далі йшов академік Матвій Яворський, колишній партієць марксист, що на запитання про його підданство (підчас всесоюзного перепису людности в СССР) сказав: „Можете записати китайське, малайське, чи яке ви хочете, тільки не московське, не совєтське". Свій же славетний лист Сталінові він закінчував тим, що зрікався права звільнятись з тюрми доти, „доки Україною будуть правити Сталін з москалями"...

Щодо загалу української колонії на Соловках, то наявність висококваліфікованих науковців сприяла у величезній мірі дальшій згуртованості й переоцінкою своїх поглядів. Чого тільки варт були численні присліви з античної поезії, застосовувані до різних випадків проф. М. Зеровим, типу, скажімо, „Хай не квапиться бути героєм той, хто не родився ним", або неодноразові нагадування академіка С. Рудницького про потребу глибокого розуміння і своєї батьківщини: „без цього" — сказав він — „не будете ні дипломатами, ні міністрами, ні урядовцями, ні порядними українцями".

Хоч в таких жахливих умовах, але добрі наслідки все ж зявилися ..."..в цьому концтаборі, — зазначує автор, — були представники найрізноманітніших політичних партій і угрупувань. Тут можна було побачити і монархістів-гетьманців, і федералістів, правих і лівих есерів, комуністів і соціял-демократів... Опинившись на Соловках (чи в інших таких же значних місця), перед єдиною для всіх небезпекою, багато вязнів забули про давні політичні чвари й незгоди (лише згадаймо зустріч комуніста М. Любченка з патріотом-державником Г. Садовським — В. Р.), браталися між собою і з гірким жалем та болем думали про перейдені ними шляхи"...

Так жахливі муки торували шляхи обєднання, різкого відчуття підступності московського ворога й освідомлення давнього життя...

Здається, дивлячись на страдання цих людей, можна б було дійти до освідомлення того, щоб справити наше еміграційне життя в єдине річище... Але цього ще не зроблено...

Надто мало й надто теоретично уявляють собі сили нашої еміграції підступні методи сталінської Москви. А головне те, що відкидають поради тих людей, що перенесли панування Москви на власній шкурі, байдуже, чи 20, чи 2 роки вони терпіли його. Слова цих „теоретиків" розходяться з ділами. Одні, озброївшись словами і гаслами про вільність людини, провадять на ділі тоталітарні методи; другі, говорячи у вічі солодкі слова про соборність, плетуть поза очима езуїтські сіті, намагаючись бажанням отаманії показати авторитет чесних людей... Певне, Вам мало крови соловчан!

Спомини С. Підгайного — чудова мова фактів, мова, так потрібна багатьом - багатьом, що бачать большевизм „із прекрасного далека", як колись Антін Крушельницький чи Мирослав Ірчан. Книжка потрібна й чужинцеві, і мусить бути перекладена на чужі мови, зокрема англійську. Хай вільний світ довідається просту істину, що могили Петра Кальнишевського, Євгена Плужника й тисячів інших невідомих виросли серед соловецьких лісів тільки тому, що вони так ясно прагнули Правди для України! — („Новий Шлях").

В. Р.

*) У звязку з появою книжки С. Підгайного „Українська інтелігенція на Соловках".

„ПО ІТАЛІЙСЬКИ!"—Миссис Полін Глімко, яку бачимо на картині, нагадує собі свою рідну Італію не тільки давнім способом ношення пакунків на голові, але й тим, що харчі, які є в тих пакунках, призначені для її рідні в старім краю. Картину знято в Шікаго.

БРЕШИ, ТА МІРУ ЗНАЙ

Московська „Літературная Газета", редагована м. і. Ол. Корнійчуком, чи Корнейчуком (як вона подає) приносить у 64 ч. з мин. року дуже похвальну рецензію на видану в Києві книжку Б. Чалого для молоді п. н. „Ясного сонячного ранку". „Літ. Газета" цитує зміст: „Негр Том два роки відважно воював з німецькими фашистами. Він повертається в рідну Америку. Він зустрічає маленького Джана, вуличного чистія взуття. Хлопчикові важко живеться: після війни батько його без праці. Том надіється, що воякові допоможе його країна, і віддає хлопчакові останнього долара. З радости хлопчик спішить почистити воякові чоботи. „Білий чистить чоботи негрові! Бий!" — і американські фашисти вбивають вояка-негра".

Правда — страшна історія? І то в країні, де на поштових марках можна подибати зображення заслужених людей нігерської раси.

—о—

ФАРМЕРИ ПІДОЗРІВАЮТЬ ПІДСТУП В ЗНИЖЦІ ЦІН

Вашінгтон. — Красвий Фармерський Союз вийшов з заявою, що знижка цін на збіжжя, яка появилася на біржі минулого тижня, є спричинена штучно на те, щоб відвернути увагу від небезпеки інфляції. Над цею справою переводить слідство сенатська підкомісія для приділу фондів.

АМЕРИКА В ДОПОМОГУ КИТАЄВІ.—Китайські кулі переносять в Шангаю з американського корабля „Каліфорнія" мішки з мукою, призначеною в дарі для голодуючих в Китаю.

З ЖИТТЯ ГРОМАД і ОРГАНІЗАЦІЙ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Підготовка підприємства на допомогу скитальникам.

Представники всіх українських товариств і організацій в Джерзі Ситі зійшлися на зібрання в Українськім Народнім Домі, 181 Фліт Стріт і обговорили плян для уладження вечерка з танцями в суботу 22-го травня в Українськім Народнім Домі. Увесь дохід призначено на допомогу українським скитальникам в Европі.

Думку уладити такий вечір піддав Український Клюб Поступовий, від. 70 У. Н. Союзу, а представники товариств включаючи й кілька інших відділів У. Н. Союзу, радо цей внесок прийняли. Вибрано ініціятивний комітет для цієї справи, складений з голови, секретаря й скарбника, а повний склад комітету буде дібраний на найближчих зібраннях.

Ціну білетів назначено по 75 центів і вони мають уже бути готові на найближче зібрання, тобто в неділю 29. лютого, в год. 3 зполудня, в У. Н. Домі.

Зібрані прийшли до висновку, що при співпраці всіх джерзіситських товариств вечір з танцями буте великим успіхом. З огляду на благородну ціль, треба надіятися, що на забаву прийдуть цілі лави людей.

В. К.

—o—

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Т-во „Українська Громада" в Шікаґо.

Новоприбувші до Шікаґо імігранти сильно відчували недостачу таких чисто культурно-освітних установ, якими у краю були „Просвіта" і „Рідна Школа", де можна б плекати виключно культурні цінності.

Тому хоч майже всі нові імігранти стали членами У. Н. Союзу, то розпорошені по різних відділах, виявили бажання створити осередок, де могли б зійтись усі без огляду на релігійні, політичні чи партійні розбіжности. В підготовчих розмовах за створенням такої органзації заявилось і багато старших імігрантів.

І дійсно на основуючі загальні збори Товариства в грудні м. р. зявилась майже сотня людей, на половину старші і нові імігранти. Після вияснення проєкту статуту приявні вирішили прийняти запроєктований статут із деякими поправками, надаючи Т-ву назву „Українська Громада" в Шікаґо. Як основну ціль організації поставлено культурно-освітну роботу і плекання народньої традиції через влаштовування свят, звязаних з нашим світлим минулим, доповіді, дискусійні вечорі і інші виключно культурницькі імпрези. Приявні приобіцяли всіми силами піддержати нове товариство.

Заходом нового Т-ва влаштовано досі святочні сходини присвячені памяті 22-го і 29-го січня, на яких зібрано $53 на поміч членам УПА, що передерлись до зах. Европи.

На найблище майбутнє Т-во приготовляє низку викладів, які будуть відбуватись принаймні двічі у місяць, як теж готується до гідного відсвяткування Шевченківських роковин.

Б.

—o—

ДІТРОЙТ, МИШ.

Коляда для скитальців і на У. К. Комітет.

У відділі 292 У. Н. Союзу є звичай відвідувати членів та знакомих в часі Різдва з колядою та пожелати їм та їх родинам усього добра. Так і цього року під проводом предсідника Івана Форися та Теодора Михальчука, секретаря У. Н. Дому, котрий їздив своїм автом пару вечерів і то поза границі міста, по фармах, бо в місті ходили інші пішки. На ту саму ціль ходили: Андрусевич Михайло, Михалишин Гр., Візничак В., Слопецький Ів., і підписаний.

Заколядовано $190, з того було $5 розходу на ґазоліну. Остало $185, а з каси доложили $15, що разом робить $200. Цю суму розділено так: $150 на скитальців, а $50 на працю Українського Конгресового Комітету.

Коляду зложили: Філяс Йосафат $25; Перецький Володимир $20; по $10: Єднак В. Перхаль Г., І. Форись, П. Кізел; по $8: Т. Михальчук, М. Маланяк; по $5: І. Андрусевич, І. Братусь, В. Василишн, Гр. Назаркевич, Т. Медвідь, Г. Трухан, С. Чистух; по $3: В. Лишак, В. Боднар, А. Петрик; по $2: Д. Запотічний, Н. Іванець, М. Ґузиляк, І. Дзядик, О. Дубрівний, П. Заяць, І. Візничак, Ю. Новак, Н. Романів, О. Черевемко, І. Камінецький, П. Войтович; по $1: П. Шпирка, М. Савка, Г. Ониськів, Т. Ониськів, М. Нидза, І. Беньо, П. Беньо, Аґ Мех, Т. Заптон,В. Шкільник, І. Батрин, А. Блащук, М. Юревич. Зібрано 10 дол., то є менше доляра при вкладках. — Щира подяка усім.

Петро Кізел.

—•—

МІСТО НЮ ЙОРК.

Треба належно підготовити річні збори Обеднаного Комітету.

Ще 15. грудня 1947 р. відбулися правильні збори Обеднаного Комітету Українських Національних Товариств і Організацій Міста Ню Йорку і тоді обговорено підготову до річних зборів, але не встановлено дня. Само собою розуміється, що перед річними зборами повинно бути засідання Екзекутивного Комітету для підготови звіту з праці за минулий рік та для складення програми річного зібрання.

Нема потреби закривати факту, що хоч це Обєднаний Комітет, то праця в ньому йде завдяки кільком одиницям і то головно жінкам. Крім цього з Обєднаного Комітету створено Жіночу Секцію Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету, яка підчиняється в допомогових справах Комітетові у Филаделфії, отже на ділі наш Обєднаний Комітет має два крила. З цього виходить у практиці, що Обєднаний Комітет не займається допомоговою акцією і мабуть тому в Ню Йорку підупала допомогова акція за минулий рік.

Коли настає час річних зборів, наші Товариства, які висилають далеґатів до Обєднаного Комітету, самі повинні памятати на перевибір делеґатів у час, щоб вони були готові взяти активну участь у зборах. Теж нові імігранти повинні зазначити свою солідарність з дотеперішньою працею української громади і приступити до загальної співпраці. Коли тепер іде підготова до допомогової кампанії, нікого не повинно забракнути при цій акції.

Я. Удич.

„АЙК" МІЖ КНИГАМИ!—Генерал Двайт Д. Аайзенгавер, якого популярно називають просто „Айком", уже звільнений з військової служби і опиниться незабаром у цій кімнаті, що її маємо перед собою, як президент Колумбійського Університету в Ню Йорку. Тут давніше урядував і працював Никлас Морей Батлер, славний попередник Айзенгавера на цім „цивільнім" становищі.

HEALTH HINTS

("Health Hints" is a regular contribution to this paper by The Medical Society of New Jersey. Questions should be addressed to the Office of the Society, 315 West State Street, Trenton 8, N. J.)

YOU CAN LIVE WITH DIABETES

IF YOU have diabetes, you may be thankful that you contracted it after 1922. Before that time, diabetes meant invalidism and death. Today hundreds of thousands of diabetic patients are living happy, productive, nearly normal lives.

Diabetes is the result of a failure of the pancreas to produce a sufficient supply of insulin in order to convert the sugar that we've ingested into energy for living purposes. When the unused sugar reaches a certain level in the blood, it "spills over," and has to be removed by the kidneys. Thus sugar, which is normally absent in our urine, is almost invariably present in large amounts in a diabetic's urine, until the balance has been restored in his pancreatic function. How is this done, and what is the treatment for diabetes?

In 1922, Dr. Frederick Banting, an obscure young doctor at the University of Toronto, assisted by Charles Best, a medical student, succeeded in producing insulin synthetically. Essentially the treatment of diabetes today is the maintenance of a balance in our consumption of carbohydrates (sugar) and in the conversion of them into energy. This balance is achieved by controlling the amount of sugar we take in, and by injecting enough insulin to make up for our deficit in the conversion of sugar to energy.

Diabetes is not generally painful, although sometimes it is first suspected by neuralgia, pain in the toes, or the desire to drink large amounts of water. It is not contagious, but a diabetic tendency seems to be hereditary to a certain degree. Hence, anyone who has had diabetes in his family should be on the alert for symptoms of the disease.

The most significant signs or symptoms of diabetes are loss of weight, weakness, excessive thirst, lack of energy, fatigue and frequent urination. The loss of weight is most marked in persons who have been overweight previously. In fact, stout people seem to be more apt to become diabetic than lean or normal-weight people.

Knowledge, intelligence and character are essential to a diabetic if he wants to control his disease or even to survive. Most diabetics, for example, must weigh their food and control their diet according to a formula established for them by their doctors. Then the patient has to learn to test his urine for sugar and to administer his injections of insulin, if insulin is required.

Diabetic people also have to give special care to their skin and feet, taking extra caution to avoid infections, to which diabetics seem to be particularly susceptible.

Just as no two people are alike so every case of diabetes presents some unique problems. Once the diabetic patient and his doctor have found out all the peculiarities of his case, there is every prospect of a long and reasonably satisfactory life. You can live with diabetes.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22. лютого, в гали церковній на Вест Райен Еве., в 12. годині вполудне. Просимо прийти в означений час, бо будуть важні справи до полагодження. Приведіть з собою нових членів, бо буде принимати до У. Н. Союзу і Братства без вступного. Збори будуть відбуватися в трету неділю попершім. По інформації кличте телефоном до секретаря 96549. Уряд на 1948 рік зістав вибраний: С. Роган, предс.; В. Терлецький, заст.; С. Нановський, секр.-кас.; І. Кравець, заст.

ШАРОН, ПА. — Тов. Вільна Україна, від. 386, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що на річних зборах 1. лютого вибрано той самий уряд, що був минулого року. Місячні збори будуть відбуватися в першу неділю по 15-тім кожного місяця, в гали церковній укр. правосл. громади на Кларк ул. Обовязком є кожного члена бути на місячних зборах і заплатити свої місячні вкладки. По хатах ніхто ходити не буде, а котрі члени не заплатять, будуть суспендовані. Просимо приходити на збори і приводити нових членів. — За уряд: Д. Кучак, предс.; І. Лисогір, кас.; Р. Попов, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 252, відбудуться в неділю, 22. лютого, в годині 12. в полудне, в салі при укр. правосл. церкві, 2250 В. Кортез ул. Просимо членів прийти на ці збори. — Д. Когут, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

П. С. — Вирізки зі закликами до вояків УПА з боку чехословацької та польської влади ми одержали. Цікавіше було б нам знати, що написане в листі. Коли автор листа був у рядах УПА, то перешліть листа. Пишете, що він дуже довгий. То нічо, як тільки там є матеріял, звязаний з діяльністю УПА, то нам буде дуже цікаво його прочитати і евентуально використати цей матеріял до часопису.

М. Б., Шікаґо, Ілл. — Вислано до Інсбруку. Дякуємо за память.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую в дуже важній родинній справі
п.п. БЕРЕЗІВ,
котрі походять з села Озірна, повіт Зборів коло Золочева. Відомости слати на адресу:
Mrs. JULIA MANIOSKY
524 S. WOLFE ST.,
BALTIMORE 31. MD.

1. **КАТЕРИНУ МОЦАН** дочка Івана, зі села Винники, пов. Дрогобич, пошукує **Дмитро Моцан.** Коли хто знае, прошу писати на адресу: **Horodsky Toma, S. F. P. Co., Camp 51, Oposotiko, Ont., Canada.**
2. **ПАРАСКА СИМЕНЮК** з Стефанюків, село Шепорівці, пов. Коломия.
3.) **МАРІЯ ДИСЯК** з Гольчуків, село Шепорівці, пов. Коломия. Слати на адресу: **Wasyl Fedosiuk, S. F. P. Co., Camp 51, Oposotika, Ont., Canada.**
4. **МИТРОШЕНКА СТЕПАНА** з Місочної, виїхавшого до Америки ще в старі часи, пошукує **Цісор Іван з Поділля.** Писати на адресу: **Wasyl Fedosiuk, S. F. P. Co., Camp 51, Oposotika, Ont., Canada.**
5. **ЗАГУРСЬКОГО ЯНА** з Городка на Поділлі, пошукує рідна сестра **Ромуальда Цісор.** Писати на адресу: **Wasyl Fedosiuk, S. F. P. Co., Camp 51, Oposotika, Ont., Canada.**
6. Іван Шиптур пошукує батька **МИКОЛУ ШИПТУРА** з села Родчо, пов. Станиславів. Хто знає про нього прошу писати на адресу: **Iwan Shyptur, S. F. P. Co., Camp 51, Oposotika, Ont., Canada.**

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 7. лютого 1948 року помер у 57. році життя

ІВАН МАСЬКОВІТА,

довголітний член Бр. св. О. Николая, від. 104 У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж.

Покійний вступив до У. Н. Союзу в 1916 році. походив зо села Кривня, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишив у смутку жену Анну, 4 замужні дочки: Катерину, Софію, Стефанію і Естер, подруженого сина Михайло, брата Миколу і Н внуків.

Похорон відбувся 11. лютого з дому погребового до гр.-катол. церкви Усп. Пресв. Богородиці, від так на цвинтар тої самої назви при участи родини, знайомих і членів Братства. — В. Й. П.!

М. Зельвак, сек.

ТАРЗАН, ч. 1786. Тарзан в страсі.

„Ця самиця мусить бути жінкою Тарзана! Затримай її як закладницю, а дикий чоловік буде мусіти нам помогти".

„О, це буде наша приємність" — згодився зрадливий чоловік з виразом радости на обличчі. Тоді з недалекого дерева гляділа в долину малпочка з острахом.

Само тоді, коли Нкіма приглядалася бандитам, Тарзан пустився бігти вершками дерев...

...і загнався аж до свого притулку. Коли там не застав Джени, його серце наповнилося жалем.